

Nro. 45.

A' FELS. CSASZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken Junius 4-ik napján 1813-dik
esztendőben.

B é t s.

Talán ugyan a' felettünk lévő fellegetes égben is olvassák a' Magyar Kurirt, mivel mihelyt a' múlt Majus hónapot megpirongattuk, mingyárt megmenekedett harmadnapi hideglelésétől, 's azolta leg szebb, leg kellemetesebb, leg kívánatosabb, és mind az okos 's oktalan állatokra, mind minden teremtésekre nézve leg hasznosabb az időjárása, és ha a' mindennapi dél előtt fűvő szelet ki vesszük, semmi kivetőt nem találunk a' tavaszi időben. De ha jól megfontoljuk, ez a' minden napi szél sem ártalmas a' népes városokra nézve, a' mellyek felett lévő ártalmas gőzölgéseket hogy ha el nem oszlalnák a' szelek, szükségesképen igen terhes nyavalyák, 's végté-

re pestis vagy döghalál támadna a' városi lakosok közt. Ez az oka, hogy a' régi építő mesterek mindenkor vagy vizek mellett építették a' városokat, vagy azokon keresztül utat csináltak a' folyóvizeknek. --- A' Béts belső és Leopold városa közt a' Dunának egy ága, ezen utolsóbb külső város mellett a' Dunának két nagy ága, *Buda* és *Pest* közt a' nagy Duna, *Berlin* városán keresztül a' Spree, *Straszburg* mellett a' Rajna, *Párison* keresztül a' Seine (Sequana), *Londonon* keresztül a' Themse, *Petersburgon* keresztül a' Néwa folyóvíz, *Konstántzinápoly* mellett az úgy nevezett tsatorna (Fretum Constantinopolitanum) folynak és vagynak. A' hol pedig folyóvizek vagynak, ott mindenkor nagyobb 's kisebb mértékben fú a' szél, 's széllyel oszlatya az ártalmas gőzölgéseket.

Hadi Történetek.

I. Németországban.

A' Friauli hertzeg Marsal *Duroc*, a' Csász. Palotának fő Marsalja, *Napoleon* Császárnak igen meg hitt kedves embere, a' múlt Majus 21-dik napján a' *Würschen* mellett történt véres vereségben egy ágyúgolyóbistól halálos sebet kapván, azon hólnap 23-ik napján, éjjeli 10 órakor meg holt.

A' Sziléziai határokról jött tudósítások szerint, a' Fels. Orosz Császár *I. Sándor* az egyesült Orosz és Prusszus Ármádiának fő vezérlését, mellyet Orosz Feldmarsal *Kutusov* halála után lovas Generalis Gróf *Wittgensteinra* bízott vala, most Gróf *Barclai de Tollynak*, mint legidősb Generálisnak adta által, Gróf *Wittgenstein-*

ra pedig a' lovas seregeknek kórmányozását bízta.

A' múlt Majusnak 22-ik napján, a' *Bautzen* mellett esett verekedésről és a' Hochkircheni sánzoknak elvételésekről, következő tudósítást adott ki az ott lévő Frantzia Kórmányozónak *Durosnel* Generálisnak rendeléséből, a' Drézdai Tanács:

Épen most vettünk arról tudósítást, hogy a' Fels. Frantzia Császár és Király *Bautzen* mellett tellyes győzedelmet vett az egyesült Orosz és Prusszus ármádián, a' midőn az ellenség *Bautzen* fekvőhelyéből ki verettetvén, magát hátra vonni kénytelenített, és a' Frantzia Ármádia a' *Spre*e folyóvízen által ment. (Ez a' folyóvíz a' Cseh Országi hegyekben *Tollensteintól* nem messze, Felső *Lusatziának* *Gersdorf* nevű falúja mellett ered, onnan *Budissin* vagy *Bautzen* mellett foly el, onnan *Sprembergbe*, *Cotbuson* által *Berlinbe* 's azon városon keresztül *Spandauba*, a' hol a' *Havel* folyóvízbe omlik). Tegnap, reggeli 9 órakor kezdődött a' verekedés a' Frantzia Ármádia bal szárnyánál, magának a' Frantzia Császárnak egyenes vagy közvetlen vezérlése alatt; dél felé mindenütt durrogtak az ágyúk; az ellenséges lovas seregek semmit sem tehettek a' Fr. gyalogságnak. Hátul vétetvén az ellenség *Bautzent* elhagyni kénytelen vólt; a' Császár jó rendeléseinek köszönheti ez a' város a' maga megmaradását. A' verekedés ugyan nem vólt igen véres; mindazáltal annak következései az ellenségnek eltsüggedését nagyon fogja öregbíteni, és különös helyet fog a' hadi mesterség' históriájában nyerni. — A' Kurirnak elindulása

előtt abban foglalatostkodtak a' Fr. tisztek, hogy ezen napnak resultatumát öszve gyűjthessék. — Költ Drézdában, Majus 21-ik napján, 1813 esztendőben.

Másodszori Jelentés.

Egy mai napon Hochkircheből ide érkezett Fr. Császári Kir. Kurir által olly bizonyos tudósítást vettünk, hogy a' tegnapelőtti verekedés után az eggyesült Orosz-Prusszus ármádia a' Hochkircheni számos sántzokba vonta magát vissza, a' hol a' Frantzia Császár ismét megtámadta őket. Esteli 5 órakor már minden sántzaik elvétetődtek, és egészen meg veretett az ellenség. — Eő Cs. Kir. Felsége tökéletes egészségben van. A' Kurir elindulásakor az egész napot az ellenség üzésére fordította a' Fr. Ármádia, 's reménylette, hogy minden ártillériáját, 's tábori bagazsiáját elveheti. — *Költ Drézdában Május 23-ik napján, 1812 eszt.*

A' Drézdai 23 és 24-ik Májusi magános tudósítások következőképen szólnak: — „Az ide hozatott sebes katonáknak száma olly nagy, hogy noha tsak nem minden közönséges épületek ezeknek számokra fordítattak; még is mindazáltal a' Pirnai külső város előtt barákokat, az az, deszkákból öszve rakott kunyhókat kellett számokra készíteni.

A' múlt Majus 19-ik napján Bautzen mellett történt verekedésről következő hivatal szerint való tudósítás adatott ki az Orosz Ármádia részéről: A' Majus 18-ik napján vett minden tudósítások megegyeztenek abban, a' mit a' recognoscirozásból (az ellenségnek meg kémleléséből) meg lehetett ítélni, hogy tudniillik a' Bautzen

és Weisenberg közt táborozott egyesült ármádiának megtámadása végett minden hadi erejét öszve húzta az ellenség. Arra való nézve Orosz Generál Gróf *Miloradovich* a' nevezett várost, és az annak környékén bai kére fekvő tetőket elfoglalta. *Kleist* Prusszus Generál előjáró serege pedig a' város mellett jobbra fekvő tetőkön állott. Ezen két corpusnak előtte vólt a' Spree mellett lévő völgy. A' Generál *Blücher* corpora a' Kreckwitzeri tetőkön vígyázott; a' Herczeg *Gortsakoff* corpora a' magas erdős hegyekre támaszkodott, azokban a' völgyekben pedig, a' mellyek a' hegyeket két felé választják, és a' Cseh országi határokig ki nyúlnak, a' tartalék lovas sereg, és az Orosz Csász. testőrzők vígyáztak vala.

Azon napon, t. i. Május 18-ik napján tudunkra esett, hogy a' *Lauriston* corpora *Senftenberg*ből *Hoyerswerdába* marsirozzék, és hogy azt egy más corpus is kövesse, a' melly corpust némellyek a' Marsal *Victor*, mások a' Generál *Sebastiani* corpusának lenni vélték; a' *Lauriston* corpusát 14000, a' *Sebastiani* Generálét 20000 emberre betsülték, és hogy egy napi járó földre legyenek egymástól.

Arra való nézve mingyárt meg határozott, hogy a' *Lauriston* corpora ellen mennyenek, és azt, minekelőtte a' *Bautzen* mellett tányázott seregekkel magát öszve kaptsolhatná, megtámadják. E' végre a' *Barclay-de Tolly* Orosz, és a' *York* Prusszus Generálisok, a' Május 18-ik napját követett éjjel az ellenség ellen küldettek, a' ki *Hogerswerda* felől marsirozott az egyesült hadi seregek ellen, a' kinek meg vólt parantsolva, hogy mihelyt azon expeditziót el-

végzik, mindjárt térjenek vissza a' fő ármádiához, hogy e' szerént az ellenségnek arra való rohanását az előre kiválasztott tsata mezőn össze kaptsozt erővel elvárassák.

Azonközben Generál *Lauriston* nagyon előbbre nyomúlt *Bautzen*hez, 's magát az őtet követt corpussal is össze tsatolta, úgy annyira, hogy a' fellyebb nevezett Orosz Genrális már *Königswartha* mellett, *York* Generál pedig *Weissig* mellett a' *Lauriston* számos emberből álló corpusára bukkantak. Még is mindazáltal nem csak meg nem rettentek a' számos ellenségtől, sőt inkább azon szempillantatban, mellyben Generál *Barclay* a' *Lauriston* corpusára rohant, G. *York* is a' G. *Sebastiani* corpusárávágott. Mind a' két rész mérgesen verekedett egymással, el annyira, hogy egész esteli 10 óráig tartott az egymással való viaskodás. — Az ellenség vesztesége 3000 meghólt és sebbe esett emberekre, hét ágyúra és 2000 el-fogattakra, megyen; a' kik közt osztályos Generális *Pequerie*, *Martelli*, *Belletier*, és *St. Andreas* brigadiros Generálisok találatnak. — Ezen expeditziót szerentséssen végt vivén *Barclay-de Tolly* Orosz, és *York* Prusszus Generálisok, a' nékiek adott parantsolat szerént, magokat az egyesült ármádiához vissza vonták.

Allig vonták magokat vissza ezen két Orosz és Prusszus hadi seregek a' *Gotta* mellett fekvő nagy ármádiához, Majus 20-ik napján, midőn már dél felé nagy számú tsapatokkal *Bautzen* eleibe nyomúlt az ellenség, és a' *Miloradowits*'s *Kleist* Generálisoknak előmenő seregeiket sok sebes ágyúlövöldözéseknek védelme alatt Bau-

tzenhez nem messze megtámadta. Minden nagyítás nélkül el lehet mondani, hogy négyszer nagyobb erővel volt az ellenség, mint a' nevezett Orosz és Prusszus Generálisoknak corpusaik, és még sem vonták vissza magokat előbb, mint bal szárnyokat az ellenség megkerülte volna, és még akkor is erőssen ellent állottak szemközbe. Az a' nagy bátorság és vakmerőség mellyel Generál *Kleist Rüdiger* és *Roth* Generálisok, és *Markoff* Oberster azokat a' tetőket védelmezték, és a' vezérlések alatt volt hadi népnek bátor magaviselete az egész ármádiát álmélkodásra indította. — Azon egy időben, mellyben az ellenség ezt a' pontot megtámadta, az egyesült ármádia derekára és bal szárnyára is rohant; de ott is vissza veretett Generál *Miloradovics* és *Eugenius* *Württembergi* hertzeg által. Ebben a' verekedésben, melly esteli 10 óráig tartott, könnyen 6000 embert veszthetett az ellenség, mivel a' Spre vi-ze mellett lévő szoros úton szüntelen való ágyúból és apró fegyverből való tüzelés alatt kellett annak magát által fúrni.

A' Majus 20-ik napján esett verekedésnek a' békövetkezett éjjel vetett véget. Hanem a' következett napon, reggeli ötödfél órakor ismét megtámadta az ellenség az egyesült Orosz és Prusszus ármádiának bal szárnyát a' hegyek közt volt seregeinek szüntelen való tüzelések alatt, és hogy seregeinket az eránt való félelembe ejtse, hogy ármádiánk bal szárnyát is megkerüli, sok ily vadász sereget küldött *Cunewaldig*. De ezen részről is vissza verték őket Generál *Miloradovits* és a' *Württembergi* Hertzeg.

Azon közben azon napnak reggelén, 6 és

7 óra közt kemény ágyú és apró fegyver tüzével ismét megtámadta az ellenség a' Generál *Barclay - de Tolly* vezérlése alatt lévő ármádiának jobb szárnyát igen nagy erővel, és azon iparkodott hogy azt megkerülhesse. A' nevezett Orosz vezér a' Steinai tetőkön állott, és a' verekedés alatt Baruthig terjeszkedett ki, a' hova Generál *Kleist* parantsoltatván menni, az ellenségre rohant, 's azt hátrább verte, és Generál *Blücher* két brigadájától segítettvén az ellenségnek azt a' plánját, melly szerént az egyesült ármádiának jobb szárnyát meg akarta kerülni, elrontotta.

Ezen megtámadások közt szüntelen ágyúból és apró fegyverből tüzelt az ellenség kiváltképen az egyesült ármádia derekára, de még is semmit sem kezdett ellene. Egyszer hirtelen a' Kreckwitzeri tetők ellen fordúlt, a' hol tudniillik a' Generál *Blücher* corpusa állott, és hasznára fordította azt a' szempillantatot, mellyben ez a' derék Generális a' maga corpusának felével a' *Barclay de Tolly* Generál segítségére ment vala. — Ezeket a' tetőket három colonnéra avagy tsapatra osztott hadi népével, három oldalról megtámadta, vadász katonái is Kreckwitzet el foglalták, de meg nem nem tarthatták, Generál *Barclay de Tolly* segítségére menvén a' falunak azt visszavette. Példa nélkül való álbátatossággal védelmezték ezeket a' tetőket az egyesült seregek. Az Orosz Csász. testőrző seregektől négy batalion menvén a' *Blücher* Generális segítségére, semmire sem mehetett az ellenség, *Miloradovits* Generális pedig a' vezérlése alatt vólt corpussal előre nyomúlván több ágyúkat vett el, és egy-

nehány batallionjait semmivé tette az ellenségnek.

II. *Az Albis folyóvíz alsó Részéről.*

A' 11-ik Májusi Hamburgi levelek szerint, azon holnap 8-ik napját követett éjjel esett tsatázás közben egy Dánus parlamentter, az az, posta hajó ment a' Wilhelmsburgi sziget felé, kinek jeladását a' tsatázó részek nem értvén, reá mind a' Frantziák, mind az ellenkezők lövöldöztek. Végtere egy Frantzia tiszt, a' ki az illy jeladásokat jól értette, egynéhány kíséző katonát adván melléje, őtet Vandamme Generálhoz vezettette. Ez a' Dánus posta a' Király nevében olly jelentést tett, hogyha a' Frantziák Hamburgot, mint a' Holsatziai Hertzegséggel határos várost megtámadnák, annak mindjárt segítségére mennének a' szomszédságban lévő Dánus seregek. Erre Gen. *Vandamme* akként felelt, hogy az ő tzélja nem volna azon várost meg támadni, hanem az ott lévő Orosz katonákat megzabolázni.

Brémából Majus 10-ik napján. Fr. Generál-lajtnant Gr. *Wandamme* arról tudósíttatván, hogy a' *Cuxhafeni* erősségben még most is ellenség legyen őrizeten, *Montesquiou-Fecensac* Generált mingyárt ellenek küldötte, a' ki a' reá bízott dolgot végre is hajtotta, mivel noha őt hadakozó briggből tüzelt is az ellenség a' Frantziákra; még is mind addig szorongatta őket, míg végtere ki nem álhatván a' benn vólt őrizet az ágyútúz hevességét, abból kéntelen vólt kimenni. (Cuxhaven Hamburghoz tartozó faluhelység és kikötőhely Rizebütteleitől fél mértföld távolságra, a' hol az Albis folyóvize az északi tengerbe omlik. Ebbe a' kikötőhelybe szoktak

bátorság végett, a' nagy tengeri szelek közt a' hajók bévezni).

A' 18-ik Majusi Hamburgi tudósítások így szólnak: Ezen hónap 13-ik napjától fogva tsendesen vannak a' Wilhelmsburgi és Feddeli szigeteken lévő Frantziák, és Haaburgból szüntelen jönnek mennek ide 's oda a' Dánusokhoz a' posta hajók. A' Londonban volt Braunsweig-Oelsi hertzeg, az Anglus szolgálatban lévő Német legiónak vezére ma reggel ide érkezett, és *Christian* (Kreszely) Dániai Printz minden órán ide váratik. — Generál *Tettenborn* (ez a' Hannoverai születésű Generál Austriai szolgálatban volt, és a' jelenvaló háború előtt, Oberster fővel Orosz szolgálatba állott) tegnap innen el akart menni, de a' jelenvaló környülállások továbbra is itt marasztották.

Midőn Majus 9 ik napján Ochsenwerderben és Wilhelmsburgban kiszállottak volna a' Frantziák, a' Hamburgi fegyverbe öltözött polgárokhoz így szóllott Generál *Tettenborn*: A' kinek kedve van az ellenség ellen való menetelre, álljon ki! azonnal mingyárt 400-an vállalkoztak ki közzülök, és mentek az ellenség ellen. Ezek közzül sok tselédes gazda nem mehetett vissza többé honnyába.

Egy más Hamburgi tudósításból ezt olvasuk: A' Frantziák, *úgymond*, tsendesen vannak az általok elfoglalt szigeteken; részünkről sem háborgattatnak, úgy haljuk, hogy négy napi fegyvernyúgvás legyen köztök és köztünk. *Napoleon* Császár, és a' Fels. Dániai Király gyakran kurirt küldenek egymáshoz. Azt is beszéllek, hogy Anglus seregek szállottak volna ki Cuxha-

venbe, hogy Boizenburghoz, a' Meklenburgi Grófságnak Hamburghoz hét mértföldre fekvő városához Svécziái seregek érkeztek volna. — Az Altonai Merkurnak 16 ik Májusi darabjában ezt olvassuk: Harmad naptól fogva tellyes tsendesség van a' mi szomszédtságunkban, úgy haljuk, hogy békességet tárgyzó alkudozások legyenek a' két hadakozó felek közt, mellyeknek tárgya mindazonáltal titokban tartatik, 's még eddig semmit sem tanulhatott ki azokról a' Publicum.

Brémából Május 18 ik napján. Újabb hadi népet szállított ki az ellenség a' Wilhelmsburgi szigetbe, a' kik ellen Gr. *Vandamme* fegyveres népet küldvén rész szerént megölette, rész szerént fogságra ejtette. Tsak három ember menekedhetett meg a' Frantziáknak kezekből, azok is pedig úszás által, hogy a' rajtok történt szerentsétlenségnek hírét Hamburgba megvihessék, egyszersmind hat ágyút vesztett az ellenség. Generál Lajtinant nagyon díséri a' Fr. Conscriptusokat, a' kik úgy viselték magokat, mint régi próbált vitézek.

Svéczia.

A' Berlini tudósítások szerént a' múlt Május hónapnak 12-ik napjára érkezett a' Svécziái Korona Hertzeg Károly János (vólt Fr. Marsal Bernadotte) a' Svécziái Pomeraniának fő városába Stralsundba. Minekelötte Eő Kir. Hertzegsége Stockholmból elútazott volna, következő hirdetményt küldött az othon maradt hadi néphez:

„A' Korona Hertzeg, *Generalissimus* az Országban lévő fegyveres társaihoz.

Vitézek! A' Király, kinek parantsolatjára,

Pomeraniában lévő hadi népének vezérlését fel veszem, reám bízta, hogy két osztály sereget hagyjak vissza Svéciában, a' kik elegendők lesznek az Ország határainak védelmezésére, és mindenütt, a' hol a' haza bődöcsége, és betség kivánni fogja, az ellenség' megtámadására. Ennek a' hadi népek vezéreivé *Toll* és *Essen* Feldmarsal -Lajtnántok nevezettek ki. Legyetek érántok bizodalommal, számot tarthatnak ók arra érdemeikre, hazafiúi szeretetekre, és tapasztalásaikra nézve."

„Nem azért távozom el egy kevés ideig a' Királytól, a' fiamtól, és tölleték, hogy a' népek tsendességét meg háborítsam, hanem hogy a' közönséges békességnek eszközésében én is munkás lehessen, a' mellyre számos esztendőktől fogva törekednek az uralkodó Fejedelmek és nemzetek."

„*Vitézek!* A' dicsőségnek újabb pályafutása, 's a' közönséges bődöcségnek újabb kútfejei nyittatnak fel a' mi Hazánk előtt. A' józan politika, az északi Országoknak tsendességén épült szövetségek fogják a' Skandinaviai népeknek egyességeket állandóvá tenni. — Hogy méltókká teszük magunkat ezen reánk bízott szép kötelességre, azok a' népek, mellyek karjaikat hozzánk nyújtják, soha se bánnyák meg bennünk helyheztetett bizodalimokat."

„*Vitézek!* A' mi őseink vitézségek és jól meg főlt batorságok által különböztették meg magukat; hogy ha mi ezen vitézi virtusokkal a' hadi dicsőségért való buzgóságot öszve kaptsoljuk, a' mi fegyverünket védelmezni fogja az Isten. — *Költ Carlscronában, Május 8-ik napján 1813 eszt.*

Jobbítás. A' múlt kedden költ Magy. Kurirnak 617 lapján, felülről számlálván a' 4-ik sorban ezen szók helyett: *meg magyarázom, ezeket kell olvasni: lehet meg magyarázni*